

LISTONOŠKA

Žila naplno. Bourala předsudky. Inspirovala druhé.

Francesca Giannone

Přeložily Pavla Přívozníková a Olga Čaplyginová

„Práce listonoše není pro ženy.“

„A to řekl kdo?“ opáčila ona.

„Anno, prosím tebe. Třeba se příští rok vrátíš k učení. Může se uvolnit nějaké místo. A jestli přece jen potřebuješ něco dělat, mohla bys mi pomoci ve sklípku...“

„Aha!“ vyhrkla Anna. „Najednou! Najednou chceš, abych ti pomáhala.“

Carlo na ni hleděl vyvedený z míry tím nařčením. „Práce listonoše pro tebe není vhodná,“ zaprotestoval, ale chabě.

„Není vhodná pro žádnou ženskou, pokud vím,“ upřesnila to Agata rozhodně.

„A co je na ní nevhodného?“ zeptala se Anna dotčeně.

„Především je to namáhavé,“ odpověděl Carlo a odložil vidličku. „Musíš se celý den trmácet pěšky, ať prší, nebo svítí slunce. Podívej, jak dopadl Ferruccio... stálo ho to zdraví. Myslíme to vážně. Listonošky neexistují.“

„Zatím,“ řekla Anna.

„Francesca Giannone nás uvádí do velkého historického románu, utkaného se zralostí a moudrostí, který k nám promlouvá, jako když úlomek života dokáže obsáhnout a zrcadlit celý vesmír.“

– Io Donna

LISTONOŠKA

Francesca Giannone

LISTONOŠKA

Přeložily Pavla Přívozníková a Olga Čaplyginová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.*

*Kniha vychází za laskavého přispění
Centra pro literaturu a čtení italského Ministerstva kultury.*

La portalettere © 2023 Casa Editrice Nord s.u.r.l.

Gruppo editoriale Mauri Spagnol

Czech edition published by arrangement with Agentia Literara Livia Stoia.

Translation © Pavla Přívozníková, 2025

Translation © Olga Čaplyginová, 2025

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2025

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-089-5 (ePub)

ISBN 978-80-7625-981-2 (pdf)

ISBN 978-80-7625-349-0 (print)

Mojí sestře Elisabettě.

Kde budeš ty, budu i já.

Deborah: „Čekal jsi dlouho?“

Noodles: „Celý život.“

Z filmu *Tenkrát na Západě* (1984)

Sergia Leoneho

PROLOG

13. srpna 1961

Lizzanello (Lecce)

„Listonoška umřela!“

Zpráva se ulicemi i všemi zákoutími městečka šířila rychlostí blesku.

„To určitě, snad si nemyslíš, že opravdu natáhla brka,“ prohlásila donna Carmela, jakmile celá rozespalá vykoukla ze dveří. Rozmazaná černá řasenky z předchozího dne se jí všechna nahromadila ve zvrásněné kůži pod očima.

„Pokoj její duši,“ odpověděla ještě v županu sousedka odnaproti a pokřičovala se.

„Lidi říkali, že na tom není dobře,“ vmísila se do debaty žena z jednoho balkonu. „Nikdo ji venku neviděl ani nepamatuju.“

„Zaslechla jsem, že byla špatná na průdušky,“ objasnila mohutná žena, co zrovna zametala před vchodem do domu.

„Měla nemoc listonošů,“ vysvětlila ta na balkoně. „Pamatujete si na Ferruccia? Ten taky umřel mladý.“

Donna Carmela se ušklíbla. „Jdu si vyžehlit sváteční šaty,“ odtušila. A vrátila se dovnitř.

V jednom domku nedaleko od nich, tam, kde končily obydlené uličky a začínal olivový háj, seděla u stolu Giovanna a prolévala slzy nad pohlednicí s datem 22. května 1936. Přeložila ji napůl, zasunula si ji do západní a vyšla ven.

Smuteční bdění bylo podle Annina posledního přání přichystáno v zahradě za domem, mezi granátovníky a bazalkou. Hmoždír, který si s sebou přivezla téměř před třiceti lety z Ligurie, jí vložili do rakve, spolu s dvěma páry novorozeneckých ponožtiček, jedním růžovým a jedním modrým, a také s Carlovým snubním prstenem, na němž Anna trvala, že si ho vezme s sebou nasazený na prstě nad tím svým. Na rozloučenou se životem nepotřebuje nic dalšího, řekla jen několik hodin předtím, než vydechla naposledy.

Roberto přešlapoval poblíž rakve a zapaloval si jednu *nazionálku* bez filtru od druhé. Jeho manželka Maria seděla na jedné z proutěných židlí rozestavěných kolem rakve na způsob štítové hradby a neustále se vrtěla. Kvůli svému devítiměsíčnímu těhotenskému bříšku se nehorázně potila; jestli to bude holčička, pojmenuje ji Anna, jak slíbila.

Procesí mužů a žen přicházelo kondolovat už od rozbřesku. *Ještě že jsem připravila dost termosek s kávou*, pomyslela si Maria a posté změnila pozici. V tu chvíli vstoupil hlouček žen vedený Carmelou v přiléhavých modrých šatech, s vlasy sčesanými do drdolu a tlustou černou linkou na očních víčkách. Vypnula hrud jako nějaká primadona a hrdě se vydala k rakvi, dobře si vědoma zvědavých pohledů, které se na ni usazovaly jako mušky. Políbit zesnulou, stisknout ruku Marii, obejmout Roberta: mistrovský herecký výkon.

Její tyátr však ukončila přihrnuvší se Giovanna, která se vrhla přímo k Anně a objímala ji a líbala na obličej tak dlouho, až z toho přítomné uvedla do rozpaků.

„Ta byla vždycky divná,“ zašeptal někdo.

Nato se Giovanna napřímila, vytáhla ze záhradří pohlednici, narovнала ji a předala ji Robertovi, který si právě zapaloval další cigaretu.

„Co je to?“ zeptal se a obracel ji přitom v rukou.

„Čti,“ odpověděla Giovanna a utírala si oči.

„*Srdečné pozdravy*,“ přečetl Roberto. Pak se na ženu udiveně po díval.

LISTONOŠKA

„Ale ne, ne tohle. Tady, vidíš?“ Giovanna ukázala prstem do pravého horního rohu.

Roberto si uvědomil, že známky jsou odlepené a na jejich místě se nachází řada drobounce napsaných slov.

„Nápad tvojí matky,“ vysvětlila Giovanna zlomeným hlasem. „Něco takového mohlo napadnout jenom ji.“

Roberto si přiblížil pohlednici k očím a snažil se rozluštit, co je tam napsáno. Pak se zmateně podíval na Giovannu.

„Nechala mě vždycky napsat tajnou zprávu pro mého milovaného a pak na ni nalepila známky,“ vysvětlila ona. „Psali jsme si tak roky.“

Roberto se pousmál a chtěl jí pohlednici vrátit, ale Giovanna ho zarazila. „Ne, tu si musíš nechat ty,“ položila naléhavě svou ruku na jeho. „Na památku.“

„Dobře,“ souhlasil Roberto. A s pohledem upřeným na Giovannu vzdalující se kulhavým krokem si ji zastrčil do kapsy saka. V tu chvíli k rakvi přistoupila baculatá stařenka s hustými šedými vlasy po straně staženými do uzlu a položila k ní vázu s bílými květinami.

Kdoví jestli dorazí strýc Antonio, napadlo Roberta, když na zem odhazoval nedopalek. Přemítal, jestli už si ten dopis přečetl. „Odnes ho svému strýci, hned jak už tu nebudu,“ požádala ho matka a předala mu zalepenou bílou obálku.

Anna a Antonio spolu nepromluvili od té noci před devíti lety.

Jak dlouhého trvání může mít láska, poté co ustoupí nenávisti?

PRVNÍ ČÁST

červen 1934 – prosinec 1938

1

*Lizzanello (Lecce)
červen 1934*

Rozhrkaný a rezavý modrý autobus se skřípěním zastavil na asfaltu rozpáleném sluncem brzkého odpoledne. Teplý vlhký vánek povíval listy velké palmy uprostřed prázdného náměstí. Vystoupili pouze tři pasažéři: jako první Carlo, nezapálený doutník mezi zuby, na sobě elegantní vestičku a na nohou naleštěné kožené oxfordky hnědé barvy, které bez újmy překonaly cestu vlakem a autobusem trvající dva dny. Uhladil si kníry a se zavřenýma očima slastně nasál tu zvláštní vůni, kterou bylo jeho městečko odjakživa cítit, onu směsici čerstvých těstovin, oregana, vlhké půdy a vína. Tolik mu chyběla během těch let strávených na Severu, nejdřív v Piemontu a následně v Ligurii; v poslední době ho nostalgie, kterou vlastně vždycky pociťoval, už vůbec neopouštěla, stala se bolestivou tíhou na hrudi. Sundal si klobouk a použil ho na způsob vějíře, ale jen tím rozvířil horký vzduch. V létě foukal z Afriky vítr *scirocco* a byl nemilosrdný, přesně jak si Carlo pamatoval.

Anna to zjistila, jakmile položila nohu na zem. Měla na sobě dlouhé černé šaty na znamení smutku, který umanutě nosila už tři roky, a v náručí držela Roberta, ročního chlapečka s čilýma očkami.

Carlo natáhl ruku, aby jí pomohl, ale Anna trhla hlavou. „Já sama,“ řekla a nepodařilo se jí skrýt podráždění. Nechápala Carlovu

spokojenost, jeho nadšení; vypadal, jako by mu konečně po dlouhém trestu vrátili jeho oblíbenou hračku. Navíc chtěla jen spát, protože ta cesta byla úmorná! Rozhlédla se po náměstí, po podivně slámově žlutých budovách, vybledlých nápisech nad krámy, šedé věži mohutného hradu. Tak tohle byly nové kulisy jejího života, všechno bylo úplně jiné než to, co znala... V té chvíli ji bodlo u srdce a ona si uvědomila, jak daleko zůstala její Ligurie, její Pigna rozkládající se tam na vršíčku, její kaštanové háje.

„Antonio už tu měl být,“ zabručel Carlo a rozhlížel se kolem. „Ví přece, že autobus přijíždí ve tři.“ Zvedl pohled k velkým radničním hodinám. „A je čtvrt na čtyři...“

„Nepřekvapilo by mě, kdyby tady čas plynul jako zpomalený film,“ odpovíděla Anna a rukávem šatů otřela Robertovi zpocené čelo.

Carlo se na ni pobaveně podíval, načež s pochechtáváním zavrtěl hlavou; na své manželce miloval úplně všechno, dokonce i její britkou ironii.

Udýchaný Antonio dorazil o několik minut později, čelo se mu lesklo potem a jeden pramen vlasů unikl nanesené brilantíně.

„Tady ho máme!“ zvolal Carlo a doširoka se usmál. Vyběhl mu naproti. Vrhł se bratrovi kolem krku a pořádně ho k sobě přitiskl, poté mu skočil na záda, až Antonio málem ztratil rovnováhu a upadl.

Anna se na muže dovádějící jako malí kluci dívala, ale nehýbala se; ta chvíle měla patřit jen těm dvěma. Nebylo dne, kdy by Carlo bratra nezmínil: „Antonio by na to řekl...“ „Antonio by udělal...“ „Už jsem ti vyprávěl, jak jsme kdysi s Antoniem...“ Navzdory všem těm letům prožitým daleko od sebe a naplněným jen balíky s jídlem a olivovým olejem, které pravidelně přicházely z Jihu spolu s pohlednicemi, dopisy a telegramy, jejich pouto nijak neutrpělo, dokonce se zdálo být o to pevnější.

Carlo vzal Antonia za loket a vlekl ho k Anně.

Ta podoba s mým manželem je téměř děsivá, napadlo Annu, když ho měla přímo před nosem: stejný ostře řezaný obličej, jen s několika vráskami navíc a bez knírů, stejně temné duhovky, zaoblená špička

LISTONOŠKA

nosu, spodní ret o malinko širší než horní... jako věrná kopie originálního obrazu.

„To je moje Anna,“ představil ji vesele Carlo. „A tenhle překrásný klučina je tvůj synovec. Konečně ho poznáváš.“

Antonio se rozpačitě usmál, načež k Anně natáhl ruku a ona mu ji slabě stiskla. *Ten pohled ale ne*, pomyslela si zase Anna, *ten nemá s Carlovým lišáckým výrazem svůdníka společného vůbec nic*. Antoniův pohled byl pronikavý a melancholický a ona v té chvíli měla dojem, že jí vidí až do žaludku. Ucítla, jak rudne, a odvrátila pohled. *K čertu, já se vážně červenám*, uvědomila si.

Antonio se také podíval jinam. „Já jsem tvůj strýček,“ řekl poté Robertovi s úsměvem a pohladil ho po hlavičce. Zlatý snubní prsten se zatřpytil ve slunečním svitu. Anna mu se sklopenýma očima chlapce předala.

„Ty seš mi ale fešák,“ rozzářil se Antonio a zvedl ho do výšky.

„Po mamince,“ přisadil si Carlo a hřbetem ruky pohladil Annu po tváři.

Neuhnula, ale bylo na ní vidět, že nemá zrovna náladu na lichotky.

Řidič autobusu v propocené košili, která se mu lepila na záda, právě dokončil vykládání zavazadel a jedné papírové bedny, tudíž se se skupinkou rozloučil nadzvednutím klobouku a za těžkého oddychování se odpotácel do baru Castello, jediného podniku na náměstí.

Carlo se chopil obou kufrů. „Ty se postarej o tu bednu,“ nařídil Antoniovi. A vyrazil.

Anna vzala Roberta strýci z náruče a požádala Antonia: „Buď opatrný. Je v ní to nejvzácnější, co mám.“ V mírných rozpacích si uvědomila, že to jsou první slova, která mu řekla.

„Dám pozor, slibuju,“ odpověděl on. Opatrně bednu zvedl, pečlivě ji uchopil oběma rukama zespodu a následoval bratra. Anna se vydala stejnou cestou po jeho boku: klapot jejích podpatků na hladké a kluzké dlažbě jako by se sladil s jeho námahou ztěžklým dechem.

„Už jsme skoro na místě,“ ujistil ji Antonio s pousmáním.

Dům určený pro Carla a Annu se nacházel ve via Paladini, pár kroků od náměstí. Kdysi v něm bydlel Luigi, jejich strýc z matčiny strany, kterému se tam říkalo „velký pán“, protože vlastnil spoustu hektarů půdy. Vydělal dost peněz, ale děti neměl, a tak nechal všechno Antonioví a Carlovi: pozemky, domy a slušnou sumičku, s níž se dalo nějakou dobu vyžít.

To ten zatracený strýc může za to, že jsem se musela vzdát svého života v Pigne a svých žáků a přestěhovat se na Jih, pomyslela si Anna. A nenáviděla ho, ačkoli byl mrtvý.

Antonio položil krabici před vchod a vytáhl z kapsy kalhot klíč. Zasunul ho do zámku dřevěných vchodových dveří a otevřel je dokořán: pruh světla, který pronikl dovnitř, odhalil vkusný dvorek s klenbou ve tvaru hvězdy, medovou barvou vymalovanými kameninými zdmi a malým kulatým stolkem spolu se dvěma tepanými židlemi uprostřed; v jednom koutě stála váza z pálené hlíny a v ní kdovíkolik měsíců uschlá květina.

Carlo nechal kufr na dvorku a vydal se na průzkum domu, pobíhal po schodech nahoru a dolů, zkoumal každý kout, nadzvedával prostěradla, která ve velkém salonu s krbem zakrývala nábytek. Antonio opírající se o zárubeň vstupních dveří ho pozoroval a cítil, jak ho přemáhá dojetí. Jak mu ten hračička Carlo, jeho bratříček s vždycky otevřenou náručí, chyběl. Dokud byl Carlo po jeho boku, nepotřeboval nikoho jiného; nebyl to jen jeho bratr, byl to jeho nejlepší přítel, nejdražší souputník na jakémkoli tahu, jediný, kdo ho doopravdy znal. Když odešel, zaplavil ho pocit, že je na světě úplně sám. A nikomu se nepodařilo tu prázdnotu zaplnit, vrátit jeho světu barvy. Dokonce ani – pomyslel si se špetkou lítosti – jeho manželce Agatě a dceři Lorenze.

Anna se rozhlížela kolem s Robertem v náručí a myslela na to, jak je ten dům pro tři lidi příliš velký, jak jsou ty stropy na její vkus příliš vysoké. Byla toho názoru, že láska nepotřebuje množství pokojů a ložnic, které se dají zamknout, vždyť první tři roky manželství strávili v třípokojovém bytě s nízkými stropy, a přesto tam byli šťast-

LISTONOŠKA

ní, ach, jak tam byli šťastní. *Když je prostoru příliš, srdce se odcizí; copak princezny někdy žily na svých zámcích šťastně?* napadlo ji.

„Anno, pojď se na něco podívat,“ vykřikl Carlo, popadl ji za ruku a táhl ji s sebou. „Antò, ty taky.“

Vedl ji skrz salon do jídelny, pak do kuchyně, až skončili v malé zahrádce plné granátovníků.

Anna se usmála. Což se nestalo od chvíle, kdy nastoupila do vlaku směrem na jih, jenomže pohled, který se jí naskytl, byl na té cestě prvním opravdovým náznakem naděje: červené květy ve tvaru pohárků se žlutými korunkami, sytě zelené špičaté listy, pronikavý kontrast barev, sukovité kmeny... Líbilo se jí tam všechno. Zasadí si tam i několik trsů bazalky, aby provoněla vzduch. Jen tolik, aby se tam cítila jako doma. Alespoň trochu. „*Quel délice! Mon jardin secret!*“ zvolala a vtiskla na synovu tvářičku políbení.

Antonio se na ni zaskočeně podíval, načež vyslal tázavý pohled ke Carlovi.

„No jo, moje Anna sem tam poví něco francouzsky. Víš...“

„Na tom u nás není nic divného, vyrostla jsem na hranicích s Francií,“ přerušila ho Anna a na okamžik se otočila. Podívala se na Antonia velkýma očima barvy olivových listů, které se pěkně doplňovaly s černí vlasů spletených do volného copu. Její jemná světlá plet, která prozrazovala, že do těch míst nepatří, na tvářích zrudověla. Antonio nevěděl, jestli je to horkem, nebo zase zčervenala kvůli němu.

Anna se k mužům opět otočila zády a jemně pohladila kmen jednoho granátovníku.

Kdoví jestli v obecní knihovně mají nějakou učebnici francouzštiny, napadlo Antonia. Nazítrá se tam zajde zeptat.

„Tak jaká je?“ Toho večera Antoniova manželka Agata nepřestávala klást otázky. „Je vysoká? Byla dobře oblečená? Líbil se jí ten dům? Co říkala? Vypadala spokojeně?“

Antonio vstal z křesla. „Nevím,“ řekl s povzdechem. „Asi ano.“ Agata byla někdy jako krupobití.

„Je pěkná?“ vyptávala se dál.

Jestli je pěkná? Antonio podobnou ženu nikdy neviděl. Jako by dostal políček, který jej omráčil. Ty její zelené oči... Nedokázal na ně přestat myslet. Tak pronikavé a plné světla, šilhavé, ale jen maličko a rozkošně, s vráskou v koutcích, a ten rovný, hrdý nos řecké sochy, stejně jako její vystupování, pevné a jisté, přestože kotníky měla útlé jako dívka. „Normálně,“ odpověděl. „Nevšiml jsem si.“

„To snad není možné,“ zanaříkala zklamaně Agata. Byla by ráda znala všechny detaily a místo toho se musela spokojit s pár jednoslabičnými slovy.

„Radši si sedni,“ odfrkla. „Lorenzo!“ zavolala potom s pohledem upřeným vzhůru. „Pojď se najíst, je večere.“

Agata zrovna přicházela z kuchyně s kouřícím hrncem v rukou, když se na schodech ozvaly svižné dívčí kroky.

„Ahoj tati,“ pozdravila ho Lorenza a vtiskla mu pusu na tvář.

Antonio ji pohladil po vlasech, a sotva se Lorenza posadila, zeptal se jí, co se toho dne ve škole učili. Byl rád, že může změnit téma, a doufal, že dívčina přítomnost umlčí Agatu jednou provždy.

Žena do Lorenzina talíře naložila dvě naběračky dušené zeleniny, načež vzala Antoniův talíř a také mu nandala.

Ty ruce, napadlo Antonia, věčně zničené, s odřenými klouby a nehty roztřepenými z neustálého okusování. Uběhlo deset let od jejich prvního setkání a on od nich pořád odvracel zrak. „Co bys chtěl, tohle jsou ruce, co dřou,“ utnula ho podrážděná Agata, když se jí jednou odvážil navrhnout, aby o ně víc dbala.

To Anniny ruce! Samozřejmě že si jich všiml. Tak pěstěné, hladké, hebké už od pohledu.

„Itálie je poloostrov, což znamená, že ji ze třech stran obklopuje moře...“ zrovna monotónně odříkávala Lorenza.

„Kdy se s ní seznámíme?“ přerušila ji Agata a také se posadila.

LISTONOŠKA

„Dejme jim čas se zabydlet,“ odpověděl Antonio a foukl na lžici.
„Oběd na přivítanou,“ zvolala Agata a předstírala, že ho neslyšela.
„To je ono. Příští neděli!“

Následující neděli se Agata probudila za rozbřesku. Potichu za sebou zavřela dveře ložnice, aby nezbudila Antonia, a vydala se do koupelny. Sundala si bílou košili, která jí byla na širokých bocích těsná, a oblékla si pohodlné šaty s krátkými rukávy z hnědé bavlny, ty, co si předchozího večera sundala a pověsila je vedle ručníku. Podívala se na sebe do zrcadla, několikrát si rychle pročísla měděné vlasy, načež si je stáhla do nízkého culíku a opláchla si obličej.

Tichými kroky sešla schody a zamířila do kuchyně. Připravila konvičku s kávou a postavila ji na sporák; v mezičase začala krájet cibuli, mrkev a řapíkatý celer. Do vysokého hrnce nalila olej a vysypala do něj zeleninu. Zakrátko se kuchyní nesl pach restované zeleniny mísící se s vůní kávy. Vylila do hrnce dvě skleněné láhve rajčatové omáčky, směs osolila a přiklopila. Na chvíli se posadila, aby si vypila kávu a udělala si seznam všeho, co je ještě třeba udělat: musela připravit těsto na *orecchiette* a udělat ručně jednu po druhé – *Asi kilo? Ano, to by mohlo stačit...* –, vytvarovat bochánky z chleba a sýra, osmažit je a vložit do omáčky. Představovala si, jak bude při obědě servírovat pokrmů jeden za druhým a Carlo a Anna je budou hodnotit: „*Mamma mia*, to je dobrota!“ A Carlo u toho bude kroužit rukou ve vzduchu: „Ach, jak mi tahle naše kuchyně chyběla. A tyhle bochánky, jeden jako by jedl opravdové maso!“ A zatímco budou všichni vytírat talíře chlebem, aby si omáčku vychutnali do poslední kapky, Antonio na ni bude pyšný a bude si říkat, jaký je šťastlivec, že má za manželku takovou kuchařku.

„Musíš mě to naučit,“ požádá ji Anna s obdivným pohledem. A Agata jí s úsměvem odpoví, že ji to naučí moc ráda. Stanou se z nich blízké přítelkyně, tím si byla jistá.

Vypila poslední doušek kávy, vstala a odložila šálek do výlevky, ze spíže vzala bochník bílého chleba a začala z něj vydlabávat střídku.

Moučník zařídí Antonio. Jakmile se probudí, pošle ho pro mandlové zákusky do baru Castello.

Anna a Carlo zaklepali přesně v půl jedné. „Už jsou tady,“ řekla Agata a v očích se jí zračilo nadšení. Rozvázala uzel na zástěře, odhodila ji na židli v kuchyni a běžela otevřít. Antonio, který seděl v křesle a četl *Corriere della Sera*, složil noviny, vstal a zastrčil si ruce do kapes u kalhot.

Agata otevřela dveře. „Vítejte u nás!“ zvolala zvonivým hlasem a tváře měla červené. Carlo se na ni usmál a vrhl se jí kolem krku; za posledních deset let se viděli jen třikrát a pokaždé pouze na pár dní: poprvé, když přijel do Apulie, aby jim šel na svatbě za svědka, podruhé dorazil na oslavu Lorenzina narození a potřetí na otcův pohřeb.

Anna zůstala stát mezi dveřmi s tvrdě spícím Robertem v náručí. „Drahá Anno,“ přivítala ji Agata dvěma vlhkými polibky na tváře. „Konečně, nemohla jsem se dočkat, až tě poznám,“ pokračovala třesoucím se hlasem. „Jen račte dál,“ vyzvala je potom a pokynula jim rukou. „Posadte se, kde je vám libo.“ A prstem si otřela pot mezi nosem a rty.

Antonio jim už také vyrazil v ústřety. Pevně objal bratra, pozdravil Annu a zvedl bradu. „Jak se máš?“ zeptal se jí s náznakem úsměvu.

„Dobře,“ odpověděla a trochu zmateně se rozhlížela kolem. „Pokud je možné mít se dobře v...“

„A moje neter je kde?“ přerušil ji Carlo. „Už z ní bude slečna.“

„Lorenzo!“ zaječela Agata směrem ke schodům.

Anna se zašklebila a instinktivně rukou zakryla Robertovi ucho, ten ale dál spal.

„Pojď dolů! Už jsou tady!“ Následně ztlumila hlas a řekla Anně: „Člověk aby tu holku pokaždé volal stokrát. Ta aby jednou byla hotová včas!“ uchichtla se.

Carlo začal s rukama za zády kroužit po salonu a rozhlížet se kolem.

LISTONOŠKA

„Anno, drahoušku, nestůj tu tak. Posad' se sem,“ vyzvala ji Agata a ukázala na pohovku uprostřed místnosti potaženou zeleným sametem.

„Anebo raději nejdřív odneseme kloučka do ložnice. Tady by byl za chvíli vzhůru,“ navrhla Agata.

„Ano, to bude asi lepší, děkuju,“ souhlasila Anna.

„To nestojí za řeč. Pojď, jen pojď,“ vzala ji Agata zlehka kolem ramen. „Aspoň popoženeme i tu naši holku.“ Načež se pustily po schodech nahoru.

„Nechal jsi tu všechno, jak to bylo dřív,“ pronesl Carlo lehce převkapaným hlasem, sotva s bratrem osaměli.

Antonio stále bydlel v domě, kde vyrostli, vzdáleném sotva sto metrů od obydlí strýce Luigiho. Dokud byl jejich otec živ, Antonio s manželkou a dcerou tam žili s ním, patřila jim ložnice, z níž se nyní stal dětský pokoj. Pořád tu stál poněkud neotesaný a trochu těžkopádný nábytek, který si otec s matkou koupili před svatbou, na zelené sametové pohovce s teď už ošoupanými područkami se za zimních večerů u krbu malí Carlo a Antonio choulili v tatínkově náručí, na stěnách vedle krbu stále na svém místě visely obrazy znázorňující olivové háje, které maminka namalovala, když byla ještě mladá a zdravá; dokonce ani ozdobné předměty – otec miloval sbírání všeho možného, hlavně miniatur z tepaného kovu – nikdo nikam nepřemístil, a na křesle vedle okna, kde tak rád sedával Antonio, dokonce stále ležela matčina vlněná přikrývka.

„Mně se to takhle líbí,“ odpověděl Antonio a pokrčil rameny.

Poté co ženy v horním patře uložily na manželskou postel Roberta, chráněného z každé strany jedním polštářem, vydala se Agata následována Annou do Lorenzina pokoje. Rozrazila pootevřené dveře dokořán: holčička seděla na zemi, zcela ponořená do hry s hadrovou panenkou.

„Jak to, že mi nikdy neodpovíš, když tě volám?“ pokárala ji Agata.

Anna obešla Agatu, vstoupila do pokoje a přidřepala si k děvčátku. Lorenza na ni vyvalila oči.

„Ahoj,“ řekla jí Anna s úsměvem. „Jsem tvoje teta Anna.“ A podala jí ruku.

Dívka její úsměv opětovala a stiskla její ruku ve své. „Já se jmenuju Lorenza.“

„Ano, já vím.“

„Kolik je ti let?“

„Dvacet sedm,“ odpověděla Anna.

Lorenza začala potichu počítat na prstech. „O osm míň než mamince,“ řekla posléze. „Mně je devět, tolik.“ A ukázala jí obě ruce.

„Vím i tohle,“ usmála se Anna.

„Je pravda, že jste přijeli z velké dálky?“

„Ach ano, z veliké, převeliké dálky.“

„Jako z Ameriky?“

Anna se rozesmála a pak ji lehce štípala do tváře. „Více méně,“ odpověděla.

Lorenza měla stejné oči jako Antonio a Carlo: temné, pronikavé, s planoucími ohníčky.

„Jsi moc hezká, víš to?“ řekla Anna a prsty prohrábla neteřiny vlasy, které měly tutéž barvu jako ty Agatiny.

„Ty taky. Jsi tuze moc překrásná.“

„Ach, děkuji.“ Anna se k ní nahnula a sevřela ji v náručí. Přesně takhle si představovala svou Claudii, takhle by vypadala holčička, o kterou přišla, kdyby bývala dostala příležitost vyrůst.

„Lorenzo, no tak“ zavolala na ni Agata od dveří podrážděně. „Obuj se a pojd' dolů, šup. Strýček Carlo se s tebou chce přivítat.“

Sotva Carlo a Antonio na schodech zaslechli kroky, vstali z pohovky. Antonio si všiml, že Agata se mračí, jako kdyby z ní všechno veselí naráz vyprchalo. Lorenza naopak vypadala tuze spokojeně, že může držet za ruku Annu, která se konečně usmívala. *Měla by se usmívat častěji, pomyslel si. Je pak ještě hezčí...*

„Strýčku,“ zapištěla Lorenza a rozeběhla se k němu. Carlo se rozesmál a rozpřáhl ruce, aby ji zvedl a zatočil se s ní kolem dokola po pokoji, z čehož se holčička mohla potřhat smíchy.

LISTONOŠKA

„Pomalů, takhle jí bude špatně,“ napomenula ho Anna.

„Pojďte všichni ke stolu,“ řekla Agata. „Jdu dát vařit těstoviny, jsou čerstvé, ty člověk musí slít, sotva je hodí do vody.“

Vydala se do kuchyně a očekávala, že ji Anna bude následovat, aby jí pomohla. Ona ale místo toho odsunula židli a posadila se. *To snad není možné*, pomyslela si Agata a zavrtěla hlavou. Kdyby mezi stolovníky byla jiná žena, hned by věděla, že jejím úkolem je pomoci paní domu se servírováním. Tak se to prostě dělalo, o některé věci nebylo třeba žádat.

„Já budu vedle tety,“ zvolala Lorenza a posadila se na židli vedle Anny.

„Lorenzo, pojď mi pomoci,“ zavolala na ni Agata příkře.

„Tatínek to zařídí, neboj,“ řekl Antonio dceři a pobídl ji, ať zůstane sedět. A šel za manželkou do kuchyně.

Když byly talíře na stole, všichni se usadili. Agata se pokřižovala a se sepnutýma rukama a sklopenýma očima začala odříkávat otčenáš, Carlo a Antonio okamžitě odložili lžíci, kterou už měli v ruce, a přidali se k ní.

„Teto, a ty se nepomodlíš?“ zeptala se náhle Lorenza.

Agata zvedla oči.

„Já nejsem věřící,“ odpověděla lakonicky Anna.

Carlo si odkašlal a odvrátil pohled.

„Co to znamená, že nejsi věřící?“ naléhala holčička udiveně.

„Pusťme se do toho jídla, jinak to vystydne,“ přerušila ji Agata.

Antoniův pohled ulpěl na Anně, jako kdyby se mu o ni zasekly oči, které odvrátil, teprve když si všiml, že jeho manželka má sraštělé obočí a upřeně pozoruje jeho. Proto k ní vyslal rozpačitý úsměv, uchopil lžíci, sklonil hlavu a dal se do jídla.

O pár hodin později, ve sladkém tichu následujícím po nedělním obědě, seděl Antonio v odpoledním slunci pronikajícím skrz

zatažené závěsy ve svém křesle s nohou přes nohu a rukama složenými v klíně a nepřítomně zíral na podlahu. Z kuchyně k němu doléhal cinkot nádobí a klokotání vody, pod níž Agata oplachovala namydlené talíře. Byla nezvykle mlčenlivá, jen neustále odfrkovala. Lorenza odpočívala ve svém pokoji.

„Konečně mám hotovo,“ oznámila Agata, když se zcela vyčerpaná objevila ve dveřích. „Jdu se taky natáhnout.“ Antonio se vzpamatoval a zvedl oči k manželce. „Jen jdi. Určitě jsi unavená...“

„Aby ne,“ odsekla uraženě. „Tolik dřiny pro nic.“

„Jak to *pro nic*? Mám dojem, že to dopadlo dobře. Všechno bylo vynikající, jako vždycky.“

„Hm, to ráda slyším, aspoň někdo si toho všiml.“

Antonio spustil ruce, mírně se předklonil a opřel si lokty o stěnu. „Co se děje, Agato?“ zeptal se jí trochu naježeně.

Manželka odpověděla odfrknutím a mávla rukou, ať to nechá být. Vydala se ke schodům, ale pak se na chvíli zarazila, s nohou na prvním schodu. „Nicméně je to pravda, to, co se povídá o lidech ze Severu,“ řekla pouze, než zmizela za zdí.

2

červenec – srpen 1934

Nazítří po svém příjezdu Anna nevybalila kufr, místo toho ihned otevřela bednu, aby z ní vyndala své poklady: černá semínka ligurské bazalky ve lněném pytlíčku; bílý hmoždír protkaný šedými prasklinkami, který patřil její prababičce a po ní všem ženám v rodině; intarzovanou skříňku z třeshňového dřeva, v níž se nacházely Claudiiny první růžové pletené ponožtičky a také první modré ponožtičky Robertovy; matčin perlový náhrdelník, který dostala darem ke svým jednadvacátým narozeninám; hedvábné povlečení barvy lila, které babička ušila vlastníma rukama, protože jak neustále opakovala: „Hedvábí udržuje pleť mladou a hladkou“; knihy, které se rozhodla vzít s sebou, některé ve francouzštině jako *Madame Bovary* nebo *L'Éducation sentimentale*, ale kromě nich tam byly také *Anna Karenina*, *Jana Eyrová*, *Na Větrné hůrce* a *Pýcha a předsudek*.

S pytlíčkem semínek se následně vydala na zahradu a hned se pustila do práce: vyhloubila na dvacet malých jamek vzdálených od sebe třicet centimetrů a do každé vložila dvě semínka. S tím, jaké tam panovalo horko, nebude muset na první výhonky rostlinek dlouho čekat, tím si byla jistá.

Toho červencového sobotního rána zrovna zalévala první trsy bazalky, když zaslechla, že někdo buší na dveře. S povzdechem se

vrátila do domu a rozvázala uzel, který si na stuhách slaměného klobouku udělala pod bradou. *Zvyknu si vůbec někdy na tohle jižní vedro?* pomyslela si a odložila klobouk na stůl. „Už jdu!“ zavolala a vydala se ke dveřím.

Před ní se objevila Agata, v rukou svírala kabelku, obličej lesklý a rudý. Na sobě měla rovnou růžovou sukni pod kolena a bílou halenku s živůtkem samý kanýr a krajka, zdůrazňujícím její bujně poprsí.

„Dobré ráno. Jsi tu brzy,“ přivítala ji Anna.

„Já vím, nemohla jsem se dočkat,“ omlouvala se Agata, když vcházela do domu.

Anna zavřela dveře. „Musím se převléknout, byla jsem na zahradě.“

„Jistě, jistě, nespěchej, o mě si nedělej starosti,“ odpověděla jí švagrová. „Já se zatím trochu pomuchlám se svým synovečkem.“

„Ještě se neprobudil,“ řekla Anna. A kývla směrem ke kočárku postavenému uprostřed salonu.

„Já se o něj postarám. Ty se běž převléknout.“

Anna svařtila obočí, načech se lhostejně vydala nahoru a přidržovala se zábradlí z tepaného kovu.

Proč jsem se jenom nechala přesvědčit? přemítala, zatímco si svlékala župan z modrého hedvábí a ze skříně vyndávala jedny ze svých mnoha černých šatů. Agata se ji snažila vytáhnout v sobotu ráno na trh a ona souhlasila, ale jen proto, že už se to její naléhání nedalo vydržet; trvalo už od jejího příjezdu do městečka. Kromě toho měla Anna dojem, že Agatin život byl před jejím příchodem jen nekonečný oceán samoty a ona že je ostrůvkem, který se znenadání objevil na obzoru, její jedinou nadějí na záchranu. Švagrová jí skutečně nedopřála oddechu, dennodenně ji navštěvovala, v nejrůznější dobu, a aniž ji dopředu upozornila, pořád jí navrhovala, aby dělaly něco společně – aby se vydaly na nákup, na procházku, aby se spolu v sobotu odpoledne pomodlily růženec, nebo aby si alespoň společně vypily kávu a nekonečně dlouho přitom hovořily –, a často jí také nosila jídlo. „Uvařila jsem i pro tebe,“ říkala celá spokojená, třebaže ji o to nikdo nežádal.

LISTONOŠKA

Anna dokončila splétání vlasů do obvyklého copu a vrátila se dolů. Ženy vyšly na ulici a vydaly se směrem k náměstí, Anna tlačila kočárek a Agata se přimkla k její paži.

Bílé stánky zabraly celou piazza Castello i ulice, které na ni vedly. Vzdálený povyk, jehož si Anna všimla, jakmile vyšly, byl najednou ostřejší a dolehl na ni, až ji málem ohlušil: jeden velký rámus, v němž se mísilo hulákání trhovců, které mělo přitáhnout zákazníky, pokřikování, hlasitý smích a hašteření gestikulujících lidí.

Nejbližší část trhu páchla měkkým ovčím sýrem *cacioricotta* a pálivými olivami ve slaném nálevu. Z toho smrdutého puchu se člověku navalovalo, obzvláště takhle po ránu. Anna přidala do kroku a přikryla si nos dlaní.

„Tudy,“ vyhrkla Agata. „Něco ti ukážu.“ Směřovala do své oblíbené části, kde prodávali kuchyňské náčiní a vybavení do domácnosti, skutečně perly místní řemeslné výroby. „Schválně, jestli ani tady nenajdeš nic, co by se ti líbilo,“ řekla. Chlapík, co hlídal první stánek, takový mladý, s náznakem kníru a tmavými kudrnatými vlasy, opěvoval právě přivezené zboží: „Tak mimořádnou kvalitu nikde jinde nenajdete!“ Ukázal jim vázu z lecceského kamene s ručně malovanými žlutými kvítky, hrnec *pignata* na vaření zeleniny a několik měchaček se smaltovanou rukojetí.

„A co je tohle?“ zeptala se Anna a ukázala na zvláštní předmět z pálené hlíny. Podobal se šišce nebo poupěti připravenému se rozvinout, se složenými listy po stranách.

„To je *pumo*,“ vysvětlila Agata. „Líbí se ti?“ zeptala se své švagrové s nadějí v hlase.

„Nosí štěstí,“ dodal ten mládenec. „Ale jenom, pokud ho někomu darujete.“

Anna se ušklíbla, jako by chtěla dát najevo, že ona tedy na předměty, co nosí štěstí, rozhodně nevěří.

„Věřte mi,“ naléhal na ni ten chlapík a mrknul na ni. A než Anna mohla něco namítnout, Agata vzala *pumo*, zaplatila a strčila ho do Anniny tašky. „To máš ode mě.“

Anna jí bez úsměvu poděkovala. *A co já teď s tím? Nejen že je to k němu, navíc je to i ošklivé*, pomyslela si.

Popošly ke stánku s figurkami z papírmašé. Mezi všemi těmi Panenkami Mariemi, Ježíši a nejrůznějšími svatými stojícími v pozoru a vystavenými v řadách jako vojáčky utkvěl Annin zrak na figurce, kterou jako by v rohu pultíku někdo zapomněl: na venkovance v bílých šatech se širokou vlající sukní, větrem rozcuchanými vlasy a košíkem červených jablek v náručí. Kousíček obličeje měla uštípnutý. Jako jediná mezi všemi těmi vystavenými figurkami.

„Vezmu si tuhle,“ ukázala na ni Anna bez váhání.

Agata na ni udiveně pohlédla. „A nebyla by lepší soška svatého Lorenza? Našeho svatého patrona? Podívej, jaká je pěkná,“ řekla a vzala ji do ruky.

Ale Anna si jí nevšímala.

Muž usazený na druhé straně se sehnul, sebral z hromádky u svých nohou staré noviny a opatrně začal figurku balit. „Pozor, abyste si ji v tašce nepomačkala. Papírmašé je křehké,“ řekl, když jí balíček podával.

Kousek vedle se zastavily u stohu proutěných košíků. Na zemi seděla bosá stařenka s černými chloupky nad horním rtem a zrovna rukama plnými mozolů jeden košík pletla, akorát dokončila okraj a chystala se na rukojeť. Agata ji vřele pozdravila a dala se s ní do řeči, a zatímco si ženy vzájemně sdělovaly „Díky Bohu, ujde to“, Anna nemohla odtrhnout oči od chodidel té staré paní, ušpiněných od hlíny, s rozpraskanými patami a zažloutlými nehty. Na okamžik si vzpomněla na svou babičku, která si každý večer před spaním masírovala chodidla mlékem a na ještě vlhké nohy si natahovala podkolenky. „Nikdy nezapomínej na ruce a chodidla,“ opakovala pokaždé. „Lidé si všímají hlavně detailů, to si pamatuj.“

„Tudy,“ řekla následně Agata a popadla ji za paži. Vydaly se boční ulicí a došly až k vozíku s látkami. Drobná žena s vlasy staženými do drdolu a háčkovaným zeleným šátkem přes ramena zrovna ukazovala štůček modrého hedvábí ženě nasoukané do šatů tak těsných,

LISTONOŠKA

že vypadaly, jako by je měla na těle namalované. Tmavé vlasy jí v objemných vlnách splývaly na záda. Annu však zaujaly především její ruce, nejen proto, že ohmatávaly hedvábí tak opatrně, jako by hladily hlavičku novorozence, ale především proto, že měly přestěné, na červeno nalakované nehty. Žádná z žen, které v Lizzanellu potkala, neměla tak elegantní ruce.

„Vida, tak tady máme naši Agatu. Dobré ráno,“ zvolala prodavačka látek se širokým úsměvem.

„To je Anna, moje švagrová,“ představila ji Agata.

Žena s červenými nehty se prudce otočila a modré hedvábí jí vyklouzlo z rukou.

Anna stiskla ruku, kterou k ní prodavačka látek natáhla, a koutkem oka si všimla, že ta druhá žena si ji přeměřuje od hlavy k patě.

„Co byste potřebovaly, mé drahé?“

„Musím ušít závěsy do ložnice,“ vysvětlila Agata. „Dej mi pár metrů bílé bavlněné látky a taky tenkou bavlnku na háčkování, na okraje.“

„Já se s vámi loučím,“ vložila se mezi ně žena s červenými nehty, když konečně odtrhla pohled od Anny. Načež v dialektu dodala směrem k prodavačce: „To hedvábí se mi líbí, dej mi ho stranou, později pošlu manžela, aby mi ho vyzvedl.“ Nakonec se otočila na podpatku a bez pozdravu odkráčela.

„A to byl kdo?“ zašeptala Anna Agatě do ucha.

„Carmela,“ odpověděla Agata poněkud v rozpacích.

„Jaká Carmela?“

Agata se na ni udiveně podívala. „Krejčová...“

„Tak tady to je,“ přerušila ji prodavačka a podávala jim papírový balíček. Agata zaplatila a poděkovala se slibem, že se brzy zase zastaví.

Vydaly se zpátky na náměstí. „Zastavíme se u zelináře?“ zeptala se Anna a ukázala na krám na druhé straně ulice, kde na ceduli stálo OVOCE A ZELENINA. „Musím koupit trs bazalky. Zítra chci dělat pesto.“

Sotva je poněkud vyzábělý zelinář s bekovkou na hlavě zahlédl, široce se usmál a už ve dveřích je vítal zdvižením pokrývky hlavy. „Čím posloužím?“ zeptal se.

„Bazalku, prosím,“ odpověděla Anna. „A buďte tak laskav, s celými lístky, jako minulý týden.“

„Michele, dej nám ten nejčerstvější trs, který máš,“ dodala Agata.

„A jakpak by ne,“ odpověděl on. Nato se otočil dovnitř do krámu a zavolal: „Giacomino! Sem s bazalkou pro naši cizinku!“

Anna překvapeně nadzdvihla obočí, zamrzelo ji to. Takhle jí tedy místní říkají? *Cizinka*?

Za několik okamžiků přiběhl pihovatý hošík Lorenzina věku se svazkem bazalky v rukou.

„Podej ho tady paní,“ nařídil Michele a ukázal na Annu.

„Tumáte,“ řekl hoch a natáhl k ní svazek.

Když vyšly z krámu, Agata se jí zeptala, jestli by si s ní v baru nedala limonádu, než se vydají domů. „Budeme moct být déle spolu, a ještě se u toho osvěžit,“ vysvětlila a ovívala se přitom rukama.

Prošly malým sročením, složeným z žen procházejících s koši obtěžkanými úlovkem z trhu a z dalších, které si odložily tašky na zem, aby si spolu povykládaly, rozhrnuly korálkový závěs ve vchodu a vstoupily do baru Castello. Za pultem stál obtloustlý mužský s hustým černým knírem a olivovou pletí a zrovna leštil skleničku cípem bílé zástěry. Stěny byly do poloviny výšky obložené dřevem a nad ním se pěkně vyjímalý fotografie městečka, propagační plakát Fernetu Branca a ručně psaný ceník. Na stolech ležely těžké červené ubrusy a kolem nich stály dřevěné nebo proutěné židle. Na jedné z nich se povaloval pomačkaný výtisk *Gazzetty del Mezzogiorno*.

„Nando, dvě limonády, prosím,“ objednala Agata.

„Jenom jednu,“ opravila ji urychleně Anna. „Já si dám kávu s grappou.“

Agata se k ní nervózně otočila „S grappou?“

LISTONOŠKA

„Ano, s grappou,“ odvětila Anna. „Vždycky piju v baru kávu s grappou.“

Nando na ni mrkl a zahalasil: „Já taky!“

Následujícího dne si Anna připravila porcelánové mističky se všemi ingrediencemi a postavila je na kuchyňský stůl: bazalku, piniové oříšky, hrubozrnnou sůl, česnek, sýry parmazán a pecorino. Chyběl pouze olivový olej, ale Antonio slíbil, že jí ho během dopoledne přinese. Udělala si za zády uzel na zástěře a sundala z poličky hmoždíř.

„Můžu?“ ozval se Antoniův hlas od vchodu.

„Jen pojď dál,“ zavolala Anna.

„Teto, teto,“ vyjekla Lorenza a rozeběhla se směrem k ní.

Anna se široce usmála, přidřepla si a rozpřáhla ruce. „Pojď sem a obejmi mě, ty rošťando.“

„Dobrého dne vinšuju.“ Antonio se stydlivým úsměvem vstoupil a sundal si bekovku. „Carlo není doma?“

„Šel s Robertem na mši,“ odpověděla a nadzdvihla obočí.

Antonio se pousmál. „Tady je ten olej. Tentokrát jsou ho dva litry,“ řekl a položil na stůl malý kanystr s logem své olejárny, Olejárny Greco, na němž z plechové olejničky odkapávala kapička oleje a nabývala tvaru olivového listu.

„Tati, podíváme se, jak teta dělá pesto? Prosím!“

„Jestli to tetě nebude vadit...“ odvětil on a hledal v Anniných očích odpověď.

„Samozřejmě že nebude,“ pocuchala holčičce vlasy a ta si hned přisunula židli a klekla si na ni.

Antonio se usadil na proutěnou židli v rohu pokoje, vedle kredence. Nikdo na ní nikdy nesedával, odkládali na ni jen prádlo na žehlení.

„Dejme se tedy do díla!“ zvolala Anna. Vzala lístky bazalky a uložila je do hadříku. „Listy nesmíš nikdy ponořit do vody, to si zapamatuj,“

vysvětlila Lorenze. „Umývají se jen takhle jemně, za pomoci vlhkého hadříku. Jinak hrozí, že se potrhají, a ony – podívej – musí zůstat neporušené, takhle.“ Odložila čisté listy stranou a začala plnit hmoždíř stroužky česneku a velkými zrnky soli. „Moje matka vždycky říkala, že tam přijde špetka, ale opravdu jen špetka soli. Ne víc, zdůrazňovala pořád.“

A krouživými pohyby začala drtit česnek uvnitř hmoždíře.

Antonio si opíral čerstvě oholenou tvář o dlaň a tiše ji pozoroval; její ruce, hladké a pěstěné, se pohybovaly plynule a sebejistě, byly to zkušené ruce někoho, kdo pestový rituál vykonával odmalička. Od jejího příjezdu ji ještě neviděl v tak dobré náladě. Napadlo ho, že by měla dělat pesto každý boží den, jestli se díky tomu takhle usmívá.

„Musíš počkat, dokud česnek nezíská tuhle konzistenci, vidíš? Musí být jako krém,“ vysvětlila Anna. Holčička se naklonila. „Teprve potom můžeš přidat bazalku,“ pokračovala a vzala hrst listů. „A další špetku soli.“

„Můžu ji tam dát já?“ zeptala se Lorenza.

„Ano, ale opravdu jen špetku, jak jsem ti ukazovala před chvílí.“

Lorenza se natáhla k mističce a uchopila malá zrnka mezi palec a ukazováček.

„Šikovná, to je ono,“ usmála se na ni Anna. „Nyní přichází ta nejzábavnější část.“ A zase začala důrazně tlouct a tloukla, dokud z listů nebyla kaše. „A teď piniové oříšky, pecorino a parmazán. Ale v malých dávkách, pěkně pomaloučku.“ A postupně do hmoždíře vyprázdnila všechny mističky. „Musí tě z toho pořádně bolet paže. Dívej, jaké se mi z tlučení pesta udělaly svaly!“

Lorenza se zahihňala a otočila se k otci, který na ni s úsměvem mrkl.

„*Et voilà!*“ zvolala spokojeně Anna. Dívka se naklonila a podívala se na pesto očima plnýma okouzlení, jako by to, co před chvílí zažila, byla nějaká magie, a uvědomila si, že se nemůže dočkat, až to všechno popíše svým spolužačkám. Od chvíle, kdy k nim

LISTONOŠKA

přijela „teta z daleka“, tak jí říkala, vyprávěla svým kamarádkám nejružnější skutečné i smyšlené příhody hrdinky, kterou znala jen ona: jednou teta viděla hory tak vysoké, že se dotýkaly nebe, jindy osobně tančila s králem a ještě jindy se dotkla nemocného stromu a uzdravila ho.

„Chybí jen olej a máme hotovo,“ řekla Anna. „Chceš ho tam nalít ty, *ma petite*?“

„Moje malá,“ zašeptal Antonio.

„Co jsi říkal?“ zeptala se Anna.

Začervenal se. „*Ma petite*... znamená *moje malá*, nebo ne?“

Anna na něj pohlédla a nadzdvihla obočí. „Ty ses dal na studium francouzštiny?“

Antonio sklopil zrak. „Tak trochu.“

„Co to? Inspirovala jsem tě?“ Usmála se.

On pokrčil rameny. „Chci porozumět věcem, které neznám, to je celé...“ *Chci porozumět tobě*, byl by rád dodal.

Anna nemohla vědět, že poté co se Agata a Lorenza každý večer odeberou na kutě a v domě se rozhostí ticho, Antonio se zamkne ve své pracovně a vytáhne ze zásuvky učebnici francouzštiny, kterou si vypůjčil v knihovně. A pak si v ní dlouho čte a podtrhává a přestane, teprve když se mu začnou klížit víčka.

Carlo seděl u stolku před barem Castello s Robertem na klíně a doutníkem v ruce a popíjel příšerné rozlévané víno. Jaké potěšení mu ale působilo sedět tam a pozorovat šrumec nedělního rána: někdo právě odcházel z kostela, další mířil do cukrárny pro tácek se zákusky, jiný podával mince prodejci novin a odcházel s *Gazzettou del Mezzogiorno* složenou pod paží.

Carlo nadzvedával klobouk a úsměvem zdravil každého, kdo procházel; všechny je znal a zdálo se také, že všichni znají jeho, jako když se v posledních deseti letech od toho stolečku ani nehnul.

„Nazdar, cizince,“ uslyšel za svými zády.

Ten hlas. Carmela. Čekal, že se s ní dříve nebo později setká. Bylo vlastně divné, že na sebe až do té chvíle nenatrefili. Po příjezdu byl hodně zaneprázdněný, musel vybalit, dát do pořádku dům, opatřit podpisem řadu listin u notáře, navštívit zděděné pozemky... Ale jejich obec měla sotva šest tisíc obyvatel a bylo snadné udržet si povědomí o tom, kdo je přítomen a kdo není.

Carlo odsunul židli vedle té své, pousmál se a posunkem ji vybídl, ať se posadí.

„Povídali, že ses vrátil. Zhlédla jsem tě předtím v kostele,“ řekla, ale zůstala stát, pouze si stáhla na krk černý šátek, který jí předtím zakrýval vlasy.

Z Carmely se ale stal kus ženské. Když se tehdy v létě po svých šestnáctých narozeninách vyloupila, začali mládenci mezi sebou soupeřit, komu se jako prvnímu zadaří pomačkat jí ňadra. Začali se jí hromadně dvořit, obléhali ji jako nějaké vojsko, nabízeli jí rámě, strkali do sebe, aby vedle ní mohli sedět při mši, někteří jí kupovali moučníky plněné marmeládou, jiní ji pěšky doprovázeli až domů. Carlo ji znal od dětství, vyrůstali ve stejné ulici, pár metrů od sebe. Viděl ji plakat a křičet, když ji matka bila, odřít si kolena, když hráli na honěnou, utírat si sople hřbetem ruky. Takže když se tehdy vrátil z letního tábora v Santa Maria di Leuca a zjistil, jak překvapivě vyrostla, jak je sebejistá a krásná, až to bere dech, ztratil odvahu a s mírným záchvěvem mrzutosti s ní zničehonic přestal mluvit. Jen ji zpovzdálí pozoroval, studoval ji, jako by to byla nějaká nová, nepochopitelná bytost. Postaral se vždy o to, aby se jejich pohledy střetly, načež ten svůj hned odvracel. Nakonec si ji svým přehlížením získal. Následně jí dva roky mačkal ňadra a dával vášnivé i kradmé polibky, až do dne, kdy i on přišel na řadu a odjel: poslali ho dělat finančníka do Piemontu, do Alessandrie. Ale brzy se vrátí a ožení se s ní. To jí řekl.

„To musí být Roberto.“

„To ano,“ zvolal Carlo a dal synovi pusu na čelo.

LISTONOŠKA

„Ta kukadla...“

„Ta má po mamince, našťestí.“

Carmela odvrátila pohled a rozhlížela se po náměstí, které se postupně vyprazdňovalo. Leštič bot Mario, vysoký mládenec se srostlým obočím, ostře řezanými rysy a vlasy sčesanými na stranu, seděl se založenýma rukama na lavičce mezi palmou a sloupkovou fontánkou a upřeně na ni hleděl. Ona ho pozdravila povystrčením brady, pak sklopila pohled a na hlavu si opět natáhla černý šátek. *Její ruce jsou pořád tak krásné a elegantní jako kdysi*, pomyslel si Carlo, když si prohlédl její štíhlé prsty s červeně nalakovanými nehty.

„A co ty? Máš děti?“ zeptal se jí pak.

Carmela zaváhala. „Ano,“ odpověděla. „Jedno. Daniele se jmenuje. V prosinci mu bude deset.“

„Každopádně vypadáš dobře, víš to?“ zašeptal Carlo. „Jsi ještě hezčí než tenkrát.“

Carmela ho probodla pohledem, temným a ostrým. „Ne dost na to, aby ses kvůli mně vrátil.“

Carlo si dal doušek vína a nedokázal zadržet úšklebek: šmarjá, to je ale ocet, dobrý tak do salátu. „Však víš, jak to bylo, psal jsem ti to,“ pronesl potom a odložil sklenku na stůl.

„Ano, ano, já vím,“ odpověděla a máchla rukou, jako by odháněla nějaký hmyz.

„Snubní prsten ti ale přece jen někdo nasadil, jak vidím.“

Carmela se dotkla prstenu. „No, kdybych čekala na tebe, tak bych umřela jako stará panna.“

„Nikdy bys neumřela jako stará panna. Ty ne.“

„A co tvoje paní? Člověk ji venku vidí málokdy. Co se děje? Městečko jí není po chuti?“

„Ale no tak. Dejte jí čas, zvyká si. Nebylo to pro ni lehké, víš. Claudia, stěhování. Uvidíš, že postupně...“

„Ano, doneslo se to ke mně, to o té holčičce. Takové neštěstí.“

„Je to tak,“ odušil a zkřivil ústa. Znovu usrkl. „Ježíši, tohle víno je vážně hnus,“ vyprskl.